

AXEL SCHULTES

Německý architekt Axel Schultes se narodil v roce 1943 v Drážďanech. V letech 1963 až 1969 studoval na Technické univerzitě v Berlíně. V letech 1972 až 1991 pracoval v kanceláři BJSS s Dietrichem Bangertem, Berndem Jansenem a Stefanem Scholzem. V roce 1992 založil společně s Charlotte Frank a Christophem Wittem vlastní kancelář [1]. V současnosti působí jako profesor architektury v Düsseldorfu [4].

Mezi Schultesovy nejznámější a nejzajímavější realizace z betonu patří nové krematorium a kancléřský úřad v Berlíně.

Stavba krematoria (1998) není častou architektonickou zakázkou, skrývá však nesmírný konceptuální náboj. Axel Schultes se jí zhostil v asketickém duchu, který připomíná monolity Tadaa Ando (obr. 1, 2). Obohatil ji o nové prvky, kterými se od nich liší, např. kruhovými betonovými sloupy ve vstupní hale, které vypadají jako velké svíce, protože jejich hlavice jsou osvětleny venkovním světlem (obr. 3). Světlo dopadá také na kruhovou nádrž s vodou ve vstupní hale, nad níž je zavěšeno vejce symbolizující nový život.

Nové krematorium stojí na místě původního starého krematoria v jihovýchodní části Berlína v Baumschulenwegu. Dvě obřadní síně krematoria, každá s kapacitou pro 250 účastníků pohřbu, jsou jednoduché velké haly. Duté betonové bloky o rozměrech 50 x 70 m jsou zasazeny 10 m pod úroveň terénu a vystupují do výšky 10 m nad terén. Přísně symetrická dispozice budovy z pohledového betonu je narušena pouze ve vstupní „kondolenční“ hale, v níž je nepravidelně rozmístěno 29 sloupů podpírajících střešní desku a tři stejné vchody do obřadních síní. Prosklené čelní stěny síní jsou zakryty modrými lesklými žaluziemi.

Při výstavbě krematoria se Axel Schultes potýkal s různými problémy, např. s řešením povrchových úprav betonu. Dodavatel ani stavební dělníci neměli s betonem valné zkušenosti, a proto nebylo žádným překvapením, když se v položených základech objevila hnízda a mezi panely chyběla cementová zálivka, přestože bylo požadováno těsnění spár pružnými profily.

Obr. 2 Čelní pohled na hlavní vstup do krematoria

Obr. 1 Krematorium v Baumschulenwegu

Při další pokládce v suterénu se po odbednění objevily kolem otvorů pro kotevní šrouby prohlubně. Ukázalo se, že kotevní šrouby byly příliš utaženy.

Některé záměry architekta nebyly na stavbě krematoria z finančních důvodů uskutečněny. V původním návrhu se počítalo s obarvením betonu namodro. Užití kobaltového barviva do

Obr. 3 Hlavice sloupů v krematoriu osvětlené venkovním světlem

betonové směsi však bylo příliš nákladné. Dalším návrhem bylo napustit betonový povrch modrým minerálním barvivem. Dodavatel se zdráhal návrh zrealizovat kvůli nedostatku zkušeností.

Při betonování stěn a sloupů nebylo (dle požadavků) bednění natřeno žádnou separační hmotou, protože by vytvářela bariéru minerálnímu barvivu prostupujícímu do hmoty betonu. Pro betonáž sloupů dlouhých 10 m, o průměru 500 mm, byly použity ocelové formy. Jejich vnitřní plochy byly otryskány broky a poté nalakovány, aby byly lesklé a hladké jako sklo a daly se ze sloupů snadno sejmut.

Bednění bylo ponecháno na místě tři až čtyři dny a poté byl betonový povrch zakryt polyetylénovou fólií na dalších sedm dní. Sloupy jí však byly obaleny příliš těsně, a to způsobilo, že se na jejich povrchu vytvořily světlé a tmavé skvrny. Mramorovaný efekt na sloupech se architektovi však zalíbil.

Barva betonu a návrh betonové směsi byly vybrány z archívu vzorků (betonových kostek) různých barevných odstínů vyrobených konsorciem dodavatelů, kteří pracují na vládních a veřejných projektech. Axel Schultes vybral beton ze směsi světle šedého cementu s granulovanou vysokopecní struskou, žlutým pískem a hrubým říčním kamenivem. Výsledkem uvedené směsi byl však okrově žlutý beton, který se neshodoval s architektonickou představou světle šedého betonu, ale v důsledku zrání a karbonatace postupně měnil svoji barvu, až se přiblížil vybrané.

Pro architekta Schultese to bylo zajímavé zjištění, že určitá vybraná směs betonu vyrobená o tři nebo čtyři měsíce později se barevně neshodovala s předchozí v důsledku klimatic-

Obr. 6 Betonové sloupy kryjící výdechy klimatizace

kých změn, drobných rozdílů v poměru vody a cementu, barvy cementu a okolní teploty.

10 m vysoká, 40 m dlouhá a 400 mm tlustá betonová boční stěna odlitá ve třech vodorovných vrstvách nemá žádnou vertikální trhlinu ani spáry, protože obsahuje dostatečné množství výztuže. Zvláštní pozornost byla věnována detailům ostrých hran okrajů, rohů a schodů budovy. Bylo údajně velmi složité přesvědčit dodavatele, aby během stavby ochránil ostré hrany povrchu boční stěny, stejně jako hrany úložných spár vyplněných maltou.

Betonová stropní deska, která má velké rozpětí, byla ošetřována téměř čtyři měsíce, než pod ní bylo odstraněno bednění. Po jeho odstranění byl beton na spodní ploše desky tmavý a skvrnitý. Po šesti měsících jeho zrání v suchém prostředí tmavé skvrny vybledly. Přesto je beton podhledu stropu tmavší než beton sloupů a boční stěny. Beton stropních desek vykonzolovaných nad vchodem do krematoria je naopak tak světlý, že desky vypadají jako by byly opatřeny nátěrem. Podlaha v hlavní hale krematoria byla vydlážděna serpentinem, aby vydržela nápor chodců i po padesáti letech [2].

Moderní úřad německého kancléře v Berlíně (2000) připomíná z vnějšího pohledu bílou pevnost, uvnitř skrývá architektonický skvost (obr. 4). Komplex ve tvaru písmene H má 370 kanceláří, které odděluje třináct zimních zahrad. V prosklené vstupní hale jsou nepravidelně rozmístěny betonové sloupy, které podobně jako v krematoriu protínají střešní a jsou shora osvětlené venkovním světlem (obr. 5).

Zatímco severní a jižní fasáda je obložena kamenem, východ-

Obr. 5 Krytá terasa kancléřského úřadu

Obr. 4 Úřad kancléře v Berlíně

Literatura:

- [1] www.archiweb.cz
- [2] *David Bennet: Exporing Concrete Architecture*, Birkhäuser 2001
- [3] *Catherine Croft: Concrete Architecture*, Laurence King Publ. 2004
- [4] Finský časopis *Betoni* 2/2004

ní strana budovy odhaluje betonovou strukturu a zvlněnou střechu z bílého betonu oživenou plátěnou stříškou.

Za zdmi z betonu a pancéřovým sklem tlustým 80 mm pracuje více než pět set zaměstnanců. Dvě místnosti slouží zasedání spolkové vlády. V nejvyšším patře se nachází byt německého kancléře s výhledem na největší park v centru Berlína – Tiergarten. Vzhledem k monumentálnosti budovy překvapují malé rozměry vlastní kancléřovy kanceláře. Místnost je vysoká pouhých 2,7 metru a působí poněkud tmavě [1].

Za hlavním blokem se nachází kancléřova zahrada, která se svažuje k řece Sprévě. Velké betonové žardiniery (květníky) vyzdvihují stromy až k tanečnímu sálu. V podobných betonových prvcích je umístěna klimatizace (obr. 6).

Rozložitá budova úřadu německého kancléře, kterou Berliňané kvůli neobvyklému tvaru přezdívají „spolková pračka“, se záhy stala turistickým magnetem. Ve dvoře je vystaven černý Mercedes-Cabrio prvního spolkového kancléře Konráda Adenauera, ve

spodních podlažích se nachází expozice bonnského kancléřství a moderního umění [1].

Projekt kancléřského úřadu v Berlíně získal koncem roku 2003 národní ocenění „Deutsches Architekturpreis“ [4].

DALŠÍ PROJEKTY AXELA SCHULTESE

Čtyři městské vily	Berlín-Spandau	1978-82
Kanceláře EKD (Evangelischen Kirche in Deutschland)	Hannover	1979-80
Kunsthalle Schim	Frankfurt n M.	1983-85
Umělecké muzeum	Bonn	1985-93
House of History (projekt)	Stuttgart-Mitte	1990
Potsdamer Platz (projekt)	Berlín-Tiergarten	1991
Büropark am Welfenplatz	Hannover	1993
Albert-Einstein-Oberschule	Berlín-Neukölln	1993
Haus Knauth- výškový dům	Berlín-Mitte	2000
Campus University of Sydney (soutěžní projekt)	Austrálie	2003
Canadian Bank (soutěžní projekt)	Bejrút, Libanon	2004
Haus Ackermann	Kolín nad Rýnem	2005

kj, jm

Zdroj obrázků: 1 a 4 – *Wissenschaftliches Bildarchiv für Architektur, Berlin*
2 a 3 [2], 5 – 7 [3]

Obr. 7 Půdorys přízemí kancléřského úřadu

